

XXV

СТРОФИ

1

Пурпуром сонечко сходить,
Пурпуром криється в морі;
Так будь і ти все спокійний —
В щасті і в горі.

2

Мужню силу хоч похилить горе,
Та не зломить, в підлість не поверне;
Так і свічку хоч схили додолу,
Свого світла вниз вона не зверне.

3

Обрубане дерево знов зеленіє,
І місяць із серпа знов повний стає;
Се бачачи, чесні, не тратьте надії,
Хоч доля гнівная вас гонить і б'є.

4

Не цурається правди мудрець,
Хоч вона й з уст дитинячих буде,—
Так як в ніч, коли сонце зайшло,
Каганця не цураються люде.

5

Добру науку приймай,
Хоч її і від простого чуеш;
Злої ж на ум не бери,
Хоч би й святий говорив.

6

Хто має мудрість, а з неї
Ближнім не хоче вділити,
Той має скарб многоцінний,
В міх шкуратяний зашитий.

7

Мудрість захиована,
Золото в скритку —
Однаковісінько
Суть без пожитку.

8

Дурний, хто, помилок лякаючись,
Не сміє братися до діла,—
Так, як би я не їв, лякаючись,
Щоб кришка в голосницю не влетіла.

9

Не пливе супроти вітру
Запах цвітів і кадила,—
Але йде по всіх усюдах
Добра слава, добрі діла.

10

Навіть той, хто в призначення вірить,
Все ж трудитися мусить постійно:
Адже ж бачиш і сам, що без труду
Не горить і сухеє поліно.

11

Не звикай утертими стежками
Йти за другим сліпо, як у дим,
Бо як стануть пастухи вовками,
Треба вівцям пастися й самим.

12

Бережи маєток про чорну годину,
Та віддай маєток за вірну дружину;
А себе найбільше бережи без впину;
Та віддай майно і жінку й себе за Україну.

13

Гість, дитя, і цар, і жінка
Мають всі один звичай:
Є що чи нема — байдуже,
Ім усе лиш дай та дай.

14

Хто духом низький, не мішайся там,
Де є високих трони;
Таж чобота на голову ніхто
Не надіва замість корони.

15

Та й глупі ж ті багатирі,
Що люблять спать на подушках!
Я спав лиш на однім пері,
І твердо так було, що страх!

16

Щасливий той багач подвійно:
Піч повна дров, огонь горить, гогоче;
А в мене лиш одно поліно,
Та й те горить не хоче.

17

Отрута є зле вивчена наука,
Отрута є нестравлена їда;
Для бідних трута — взаїмна порука,
Старому трута — жінка молода.

18

Скупий — не пан своїх засіків повних,
А сторож, і приставник, і невольник.

19

Книги — морська глибина:
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить.
Дивнії перли виносить.

20

Хто власного ума не має,
То з книг не вийде ум йому,
Хто є сліпий на обі оці,
То що по дзеркалі йому?

21

Клониться дерево, плодом обтяжене;
Чесний, розумний, і ти так клонись!
Висохле древо, безмізкії голови
Зломляться, та не похиляться вниз.

22

Великі дерева шануй,
Що плід дають і в спеку тінь;

А як і плід часом хибне,
Чи ж тїнь сама не є добром?

23

Мухи сідають на ранах,
Пчоли на квітах пахучих;
Добрий все бачить лиш добре,
Підлий лиш підле у других.

24

Як військо скликає труба,
Так ангелів божих скликають
Сердечні слова.

А в гуслі та флейти де грають
І брата осуджують — там
Приховок чортам.

25

Лихвар і п'яниця —
Се два побратими:
Сам чорт побратимство
Зв'язав поміж ними.

26

На двое сотворено богом вино:
Розумним на радість, на згубу дурному;
Багатство — на двое теж дане воно:
На добро милосердним, на згубу скупому.

27

Як від лютого татарина,
Що шаблюкою маха,
Всі тікають безоружні,
Так тікай ти від гріха.

28

Хто з всіми добрий хоче быть,
Той швидко втратить добрий путь.

Не може при добрі той жить,
Хто хоче злу й добру служити.

Бо хтівши догодить обом,
Він швидко стане зла рабом.

29

Від слона на тисяч п'ядей,
Від коня на сто тікай,
Від вола на десять п'ядей,
Зла й на очі не видай.

30

Як метіль прошумить,
Так загине за мить
Злий, сльозами людськими годований,
Щезне й слід весь по нім...
Але добрий — се дім,
На скалі віковічно будований.

31

Як запорохи чоловік
Знести не може у очох,
Так гордості в душі людській
Не зносить бог.

32

Хоч би й мертвого міг гнівливий воскре
То бог його за гнів його відкине;
В гнівливе серце помисл злий, як нетля
світло, лин
Сама згорить, а світла не згасить.

33

Хоча б ти і муки тяжкі потерпів,
А брата свого не любиш,
То все ж ти на вічне життя не доспів,
Лиш дармо дочасне загубиш.

34

Як та опука від скали
Відскакує відлого,
Так кривда людська все паде
На кривдника самого.

35

Огневі, що ліси палить,
На поміч вітер ще спішить,
Та каганець він загасить.

Так сильний сильного скріпля,
Король рятує короля,
Слабого ж тонче і валить.

36

Наче віз без коліс
Не покотиться до суду,
Так своєї судьби
Не дійдеш без праці й труду.

37

Молодість у бідності —
Без мами дитина,
Старість у бездітності —
То гірка година.

38

Ти сто людей побив у бою
І тим пишаєшся, герою?
Ось сей лиш власну пристрасть поборов,
І над тобою він горою.

Купа дров і жура —
Що з тих двох тяжче є?
В дровах труп лиш згора,
А в журі все життя.

Хоч би все небо папером було,
Хоч би все море чорнилом було,
Зорі б на пера всі перекувать,
Ангели б сіли там пір'ям писать,
То не списали б — так мудрий прорік —
Мудрості божої ввік.